

Lamm med hög tillväxt

Foder för lamm
och får

Lantmännen
Lantbruk

Kajsa Öhman

Produktchef får och lamm

En bra start ger ett stort försprång

Dina djur förtjänar en bra start och ett gott liv. En bra start gynnar tillväxten under hela uppväxtperioden, och för det växande djuret krävs genomtänkta strategier.

Med foder av hög kvalitet och rätt sort vid rätt tillfälle får dina djur ett försprång. Starka och friska lamm har hög tillväxt hela livet. I tillväxtfasen väljer du bland foder-sorter som passar din ekonomi, strategi och målsättning.

Foderprodukter för maximal avkastning

I broschyren kan du läsa mer om våra produkter för dig inom lammnäringen: allt du

behöver för ett bra grovfoder, kraftfoder för både växande lamm och får, mineralfoder och olika typer av tillskott vars uppgift är att lösa eventuella hälsoproblem.

Din säljare ger dig optimala foderstater

Tveka aldrig att kontakta din säljare om du vill diskutera din produktion. Vilken väg du än väljer från vallfrö till slakt kan vi rådge dig.

Fåråret

Tidigare föddes nästan alla lamm i Sverige på våren och slaktades på hösten. Idag blir det allt vanligare med lamning året runt. Men oavsett när på året lammen föds är principen för fåråret den samma – en cykel som börjar med betäckning och slutar med slakt.

Betäckning

Lönsamma lamm börjar med friska och väl-närda tackor. För att tackorna ska få chans att återhämta sig inför betäckning bör lammen vänjas av i tid. Det är också viktigt att analysera fårens grovfoder så att du vet vad du har att utfodra dina djur med. Genom att du ger tackorna ett energitillskott innan betäckning (så kallad flushing) kan de få fler lamm. Den extra näringen gör att tackan släpper fler ägg som har bättre möjlighet att växa fast.

Baggen behöver också ett energitillskott för att orka med betäckningarna. Ge mineralfoder till både tackorna och baggarna. För att följa upp betäckningarna kan du sätta en färgdyna under baggens mage så att betäckta tackor markeras.

Lågdräktig

Är dina tackor i bra skick lever de gott på grovfoder. Men om tackorna är unga eller tunna, eller om du har ett grovfoder av sämre kvalitet, bör du komplettera med kraftfoder Fårfor Tacka.

Högintensiva lamm, mjölkrasfår och texel är kopparkänsliga. Analysera därför ditt grovfoder och eventuellt andra fodermedel (på koppar) innan du fodrar med stora givor. Klipp tackorna och avlusa dem vid behov.

Högräktig

Dela in dina tackor i grupper och öka kraftfodergivan successivt. Genom att skanna dina tackor kan du anpassa Tackfodergivan efter antal lamm, annars utfodrar du tackorna efter förväntat antal lamm. Tackorna behöver fortfarande mineralfoder, använd gärna Effekt Lamma. Eftersom Sverige har selenfattiga marker kan tackorna också behöva ett extra selentillskott före lamningen.

Lamning

När tackorna lammat ska de stå i ett eget utrymme i minst ett dygn per lamm. Om inte tackan orkar slicka lammen kan du hjälpa henne att torka lammen och hänga upp en värmelampa. Lammen behöver få i sig minst en liter råmjölk under de första 18 timmarna. Ge lammet 50 ml råmjölk per kilo kroppsvikt om det inte orkar dia. Bygg en lammkammare där

lammen kan äta själva och ge dem fri tillgång till Fårfor Lamm 500 och grovfoder av bästa kvalitet. Ha alltid extra Pontus lammnäring hemma för lamm som tackan inte klarar av och för lamm som stöts bort. Tackor som ger di ska utfodras efter maximal mjölkproduktion. Då växer lammen fortare och blir snabbare slaktfärdiga.

”Kontakta din säljare om du har frågor kring din produktion.”

Bete

När tackorna ska ut på bete är det viktigt att gradvis vänja dem vid det nya fodret, så att de får en mjuk omställning av bakteriefloran i vommen. Därför ska du ge både stall- och betesfoderstat under de första två veckorna. Fåren ska också ha fri tillgång till vatten av bra kvalitet, mineraler och saltsten. Vill du ha tidigt slaktmogna lamm ska betet kompletteras med Fårfor Lamm 500, precis som vid dålig betestillgång.

Slakt

Ekonomi i din lammproduktion är beroende av vikten och klassningen på de djur du levererar. Ju större efterfrågan, desto bättre betalning. Bäst betalt får du för lamm som är födda tidigt på året och som haft en hög tillväxt. De flesta lamm slaktas dock på hösten efter att de gått på bete. Deras tillväxt beror på betets kvalitet.

Vid sämre beten kan du med hjälp av tillskottsutfodring få fler lamm klara tidigare. Lammen är slaktmogna när de väger runt 45 kg, lite beroende på kön, ras och tillväxthastighet. Många slakterier ordnar kurser där du kan lära dig att bedöma muskel- och fettansättning.

Grovfoder till får och lamm

Det finns några generella krav på grovfoder för en lyckad lammproduktion. De viktigaste är ett högt proteininnehåll, bra smaklighet, god hygienisk kvalitet samt tillräckligt mycket fibrer.

Får och lamm plockar lätt ut de delar av fodret som smakar bäst. Därför är det viktigt att verkligen välja en vallfröblandning som ger smakligt foder. Timotej och rajgräs ger ett välsmakande foder och baljväxter ger ökad proteinhalt. Arter som ängsgröe och vitklöver ger tramptåliga vallar som klarar intensivt bete.

Bra grovfoder påverkar konsumtionen

Med ett bra grovfoder kan tackorna äta större mängd och dessutom få i sig mer näring per kg ts (torrsubstans). Det betyder att de bättre klarar av att försörja sig och dessutom producera mer mjölk till lammen. Mer mjölk ger högre tillväxt och högre avvänjningsvikter för lammen.

I ett försök med två olika ensilagekvaliteter utförda av SLU i Skara har man visat på dessa skillnader.

Partierna i försöket var tidigt skördat grovfoder med energivärde 11,7 respektive sent skördat grovfoder med energivärde 10,1. Försöket pågick från 8 veckor innan lamning fram till 8 veckor efter. I genomsnitt under försöket åt tackorna per dag 2,3 kg ts av tidigt skördat och 1,7 kg ts av

sent skördat. Tackor som ätit grovfoder av sämre näringsmässig kvalitet hade en lägre mjölkproduktion. Trots att lammen i denna grupp kompenserade näringsintaget genom att konsumera mer kraftfoder blev avvänjningsvikten lägre.

Våra vallfröblandningar

Våra fårblandningar är komponerade för att uppnå ett grovfoder som håller högt proteininnehåll, bra smaklighet, god hygienisk kvalitet samt tillräckligt mycket fibrer.

Inverkan på lammen beroende av vilken grovfoderkvalitet tackorna utfodras med

	Tidigt skördat	Sent skördat
Kraftfoder kg, konsumerat i lammgömma	8	11
Tillväxt g/dag innan avvänjning	380	340
Avvänjningsvikt vid 59 dagar	27,8	24,6

Källa: SLU i Skara.

Produkt	Egenskaper
SW Orion 11 ● ● ● ● ● ● ● ● ●	Vallfröblandning speciellt utformad för intensiv lammproduktion i södra och mellersta Sverige. Ger möjlighet att skörda ett högkvalitativt grovfoder och sedan följa upp med intensiv betning av återväxten. 15 % Vitklöver Hebe 20 % Timotej Ragnar 10 % Timotej Switch 20 % Ängssvingel SW Minto 35 % Eng rajgräs SW Birger

Ekologiska grovfoder till lamm och får

Produkt	Egenskaper
SW Orion EKO 11 ● ● ● ● ● ● ● ● ●	Vallfröblandning för ekologisk fårproduktion. Speciellt utformad för intensiv lammproduktion i södra och mellersta Sverige. Ger möjlighet att skörda ett högkvalitativt grovfoder och sedan följa upp med intensiv betning av återväxten. 15 % Vitklöver 15 % Hebe 14 % Timotej Switch 16 % Timotej Ragnar 20 % Ängssvingel 20 % SW Minto 35 % Eng rajgräs 35 % SW Birger

Så läser du tabellen

Första siffran i en blandning anger om den är bas (1) eller intensiv (2).

- = Intensitet
- = Härdighet
- = Skördefenster

För att lättare kunna ge dig en överblick över vårt sortiment lyfter vi fram våra blandningars tre viktigaste egenskaper. Ju fler prickar en egenskap har desto starkare är den i blandningen.

Skalan går från en till tre prickar.

- Med högre **intensitet** menar vi ett intensivare skördesystem med fler skördar och högre skördepotential.
- Med **härdighet** menar vi att blandningen är tålig och uthållig.
- Med **skördefenster** menar vi att blandningen tillåter ett bredare skördefenster med bibehållen kvalitet.

Ge växtkraft till dina lamm

Lamm som får rätt foder växer mycket och snabbt. Små lamm har en imponerande tillväxtpotential. Genom att erbjuda lammen en högkvalitativ proteinkälla och näring i form av stärkelse växer lammen snabbt på mindre mängd foder. En hög tillväxt och friska djur ger lammen en bra start som står sig under hela uppväxten.

I Sverige har vi både vårlamms- och vinterlammsuppfödning. Valet av upp-

födningmodell styr vilken utfodringsstrategi man bör välja. I vårlammsproduktionen ställs det mycket höga krav på tillväxt medan vinterlammen är äldre och har andra behov.

Alla våra kraftfoder till lamm har ett råvaruinnehåll som förebygger urinsten och kopparnivåer som är anpassade efter alla rasers behov. Oavsett inriktning har vi kraftfoder som passar.

Mjölknäring till lamm

Produktname	Beskrivning	Förpackning
Konnect Pontus	Lammnäring som du ger till lamm som inte får tillräckligt med mjölk från tackan. Resultatet syns snabbt. Lammet mår bra, växer fort och utvecklas snabbt till idisslare. Det är lätt att använda och kan blandas antingen med kallt eller varmt vatten. Fungerar både för utfodring i flaska och i automat.	Säck 5 kg 25 kg

Kraftfoder till lamm

Produktname	Beskrivning	Förpackning
Fårfor Lamm 500	Ett specialdesignat kraftfoder till det unga lammet som kan användas under hela uppväxttiden. Lamm 500 är mycket smakligt och bidrar till en bra vomutveckling. Lamm 500 passar till alla lamm. Råvaruinnehållet förebygger urinsten även på de mest snabbväxande lammen.	Säck 25 kg Bulk
Fårfor Lamm 300	Passar för vinterlamm som behöver slutgödas innan slakt. Lamm 300 har en fiberkvalitet som gör att fodret passerar långsammare genom vommen. Lammen utnyttjar den näring som finns i fodret bättre. Råvaruinnehållet förebygger urinsten på bagglammen som kan vara väldigt känsliga.	Bulk

Utfodringsrekommendationer för lamm

Olika modeller	Beräknad tillväxt g/dag	Lamm 500 kg/dag	Lamm 300 kg/dag
Vårlamm	>350	Fri tillgång	–
Beteslamm – bra bete	200–250	–	–
Beteslamm – sämre bete	150–200	0,5–1	0,5–1
Vinterlamm – låg intensitet	150–200	0,2–1	0,2–1
Vinterlamm – hög intensitet	300–350	Fri tillgång	Fri tillgång

Friska tackor är vägen till lönsamhet

Tiden före och efter lamning behöver tackorna mycket mer näring än normalt. Det går åt mycket näring för att bära fram, föda och ge di åt lammen. En tacka i god kondition kommer att få fler och starkare lamm. Ger du tackan ett extra näringstillskott före betäckningen, så kallad flushing, ökar chansen för flera lamm.

Unga eller tunna tackor behöver extra kraftfoder under hela dräktigheten.

När tackorna är högdräktiga mer än fördubblas näringsbehovet. Samtidigt tar fostren större plats och minskar utrymmet i vommen. Lammen behöver mycket mjölk för att växa och bli starka. Detta ställer speciella krav på kraftfoder till tackorna för att ge rätt förutsättningar för maximal mjölkproduktion.

Kraftfoder till får

Produktname	Beskrivning	Förpackning
Fårfor Tacka	Ett färdigfoder för tackor. Fårfor Tacka är ett proteinrikt kraftfoder som ges till högdräktiga och digivande tackor. Proteinnivån och kvaliteten i Tacka ger rätt förutsättningar för en maximal mjölkproduktion. Fiber- och stärkelsehalterna skapar en gynnsam vommiljö som leder till högt foderutnyttjande och bra träckkonsistens.	Säck 25 kg Bulk
Fårfor Fårex	Ett koncentrat som du blandar med egenproducerade fodermedel. Finns inga analyser gjorda på grovfodret, blanda spannmål och Fårex 50/50. Används till både tackor och lamm. Det finns inget tillsatt koppar i Fårex och mängden koppar från råvarorna är max 12 mg/kg.	Säck 25 kg Bulk

Utfodringsrekommendationer för får

Tillstånd	Hö/ensilage/bete kg/ts	Tacka kg/foder	Fårex Andel konc. kraftfoder	Kommentar
Flushing	1,0–2,0	0,2–0,4	50 %	3 veckor för baggläpp till 6 veckor efter
Lågdräktighet	1,0–2,0	0,2–0,5	30 %	Beroende på hullkorrigerings- och ungtackans behov
6 veckor innan lamning	1,2–1,5	0,2–0,6	30 %	–
2 veckor innan lamning	1,0–1,3	0,5–1,2	40 %	Ge aldrig mer än 0,5 kg/utfodrings-tillfälle
Digivning utifrån antal lamm	Fritt	1,2	50 %	0,5–0,7 kg/lamm
Digivning utifrån antal maximal mjölkproduktion	Fritt	1,5–2,5	50 %	Hänsyn tas till tackans grovfoderkonsumtion och storlek

Ekoprodukter

Ekologisk uppfödning kräver speciella foder. Lantmännen Lantbruk har arbetat på den ekologiska råvarumarknaden i många år och kan försörja marknadens behov. Odling och tillgång på råvaror måste vara i balans med produktion för att det ska finnas ekologiskt foder att tillgå året runt.

Våra ekologiska foder är utvecklade för att svara upp till djurens behov och följer självklart reglerna för vilka råvaror som får användas i ekologiskt foder. Oavsett produktionsmodell eller behov har vi alltid en produkt som passar dig.

Ekologiska kraftfoder till lamm och får

Produktnamn	Beskrivning	Förpackning
Sund Tussilago	Ett färdigfoder för det unga lammet. Specialdesignat för hög tillväxt och bra vomutveckling. Passar utmärkt i lammgömmen. Använd Tussilago fram till avvänjning, välj sedan ett annat kraftfoder.	Säck 25 kg Bulk
Sund Ängsull/ Sund Rejäl	Ett färdigfoder för tackor och lamm i alla åldrar. Till digivande tackor kan en lämplig mängd vara 0,5 kg till tackan och 0,5 kg per lamm, anpassa upp eller ner beroende på grovfoderkvalitet.	Sund Ängsull: Bulk Sund Rejäl: Säck 25 kg
Sund Gullviva/ Sund Merax	Ett koncentrat som ska användas tillsammans med spannmål och grovfoder. Gullviva tillför protein och även fett till foderstaten men påverkar inte foderstatens fiberinnehåll. Proteinet i produkten kompletterar det lösliga proteinet i grovfodret på ett bra sätt.	Sund Gullviva: Bulk Sund Merax: Säck 25 kg

Läs mer om sortimentet på vår hemsida.

Tillskott för god hälsa

Alla djur behöver mineraler och vitaminer för att må bra och kunna producera. Ofta täcks behovet av de som finns i den dagliga foderstaten, men ibland krävs det något extra. Våra tillskott bidrar på olika sätt till att öka djurens välbefinnande och lösa eventuella problem. Oavsett behov hittar du alltid en passande produkt i vårt sortiment.

Protect Energibalans

Energibalans är ett blodsockerhöjande energitillskott som ges till tackor som visar tecken på energibrist och/eller foderleda i samband med lamning. Produkten återställer effektivt energibalansen.

Slickstenar

Får tycker om salt och det är bra för dem. Slickstenen stimulerar aptiten och ökar törsten. När djuren dricker mer minskar risken för urinsten. Det är bra för salivproduktionen som behövs för att kunna beta och smälta maten. Att använda slicksten är ett enkelt och billigt sätt att se till att djuren mår bra och trivs.

Protect Saltbalans Nöt+

Unga djur stressas ofta av förändringar och är extra känsliga för mag- och tarmstörningar. Blir de sjuka förlorar de mycket vätska.

Protect Saltbalans Nöt+ återställer effektivt vätske- och elektrolytbalansen hos lamm och får som drabbats av diarréer och lös avföring.

Vill du undvika problem kan du också använda produkten i förebyggande syfte i samband med foderbyten, förmedling och stallbyten eller under och efter sjukdomsperioder.

Fårfor Effekt Mineralfoder

Fårfor Effekt Mineralfoder är ett smakligt tillskott som fåren gillar. Blandningen ger dina djur viktiga mineraler och vitaminer i rätt mängd och proportioner. Vissa fårraser är känsliga för koppar, andra riskerar snarare att drabbas av kopparbrist. Därför finns Effekt fårmineral med och utan koppar.

Prova också Effekt Mineralhink Får som är enkel att använda när djuren går på bete. Prova även Effekt Lamma inför lamning.

Protect Vitaminer

Genom att ge dina djur vitaminer i förebyggande syfte ökar du chansen för att de ska må bra och producera mer. Använder du råvaror från den egna gården som foder är det extra viktigt att du ger dem vitaminer.

Hur stort vitaminbehov dina djur har beror bland annat på vilket foder de får och om de går ute eller står inne. De behöver mer vid miljöförändringar som avvänjning, transporter och foderbyten. Ge gärna E-selen inför lamning.

Protect Energi Strong

Protect Energi Strong är ett energitillskott i form av pellets som effektiviserar foderomvandlingen. De blodsockerhöjande substanserna i produkten tillgodoser tackornas näringsbehov i samband med lamning. Det resulterar i en ökad lönsamhet med färre flasklamm, bättre slakttid och ett högre avräkningspris.

Läs mer om sortimentet på vår hemsida.

Foder utvecklat för svenska förhållanden ger dig trygghet

Vi på Lantmännen Lantbruk arbetar för utvecklingen av svenskt lantbruk. Det innebär bland annat att vi alltid utvecklar våra produkter för svenska förhållanden och provar dem på våra försöks- och testgårdar runt om i Sverige.

Det ger dig en extra trygghet. Du kan alltid vända dig till din säljare för att diskutera hur du får mest nytta och högst avkastning med hjälp av våra produkter. Prata med oss!

Vill du veta mer, kontakta din lokala säljare eller ring vår kundtjänst på 0771-111 222, www.lantmannenlantbruk.se

Lantmännen
Lantbruk

